

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / SENTABR /
9-SON, III-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
III-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

DUAL TA'LIM ASOSIDA TEXNIKA FANLARINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH: ELEKTR ENERGETIKASI TA'LIMI MISOLIDA.....	14
Zoxidov Ikboljon Zokirjonovich	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING SAVDO HAJMINI OSHIRISHDAGI IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	20
Raxmonova Feruza Musakulovna	
MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT ARALASHUVINING IQTISODIY ASOSLARI	27
Yerjanov Shohrux Kabil o'g'li	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ РИСКОВ НА ПРОДОВОЛЬСТВЕННУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	34
Нуруллаева Гулнара Коптлеуовна	
KORPORATIV BOSHQARUVDA NOMOLIYAVIY HISOBOT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	39
Akmaljon Valijonov	
BYUDJET TASHKIOTLARIDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINING HISOB, NAZORAT VA ICHKI AUDIT OBYEKTI SIFATIDAGI IQTISODIY MAZMUNI	43
Abdulazizov Aziz Anvar o'g'li	
MAMLAKATIMIZ KOMPANIYALARI BOSHQARUV JARAYONLARIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI MUAMMOLAR.....	49
To'ychiboyev Nozimjon Soliyevich	
TIJORAT BANKLARIGA KAPITAL BOZORI ORQALI INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO'LLARI.....	58
Qurbonova Vazira Ravshan qizi	
MEVA-SABZAVOTCHILIK KOOPERATSIYALARINI MOLIYALASHTIRISH MEKANIZMINI BAHOLASHNING INSTITUTIONAL-MOLIYAVIY INTEGRAL INDEKSI	62
Bobojonova Shahnoza Otaxonovna	
DUNYODA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING ZAMONAVIY STRATEGIYALARI	69
Mirzamahmudova Madina Odiljon qizi	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И ВОЗМОЖНОСТИ АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	73
Муминжонов Анварбек Сайфитдин угли	
ANSWERING BUYER CARBON-DATA REQUESTS: A MINIMUM ACCOUNTING CONTOUR FOR SECOND-TIER EXPORTERS IN EMERGING ECONOMIES.....	82
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI	89
No'manov Javoxir Olimjon o'g'li	
ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ДЕГУРВА И ГЛОБАЛЬНОГО СЛОЯ НАСЕЛЁННЫХ ПУНКТОВ ПРИ КЛАССИФИКАЦИИ ТЕРРИТОРИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ПО СТЕПЕНИ УРБАНИЗИРОВАННОСТИ	96
Салимова Юлдуз Исаковна	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDII SAMARADORLIGINI BAHOLASH: RAQAMLI INFRASTRUKTURA VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK.....	105
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li	

O'ZBEKISTON MINTAQALARINING IQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI KOMPLEKS BAHOLASH VA HUDUDLARARO TAFOVUTLARNI ANIQLASH.....	112
Ismatov Fazliddin Ibdovich	
QURILISH SOHASIDAGI KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	117
Yunusov Abduvoxid Abdukarimovich	
ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭКОНОМИКИ НАВОИЙСКОЙ ОБЛАСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	124
Рахмонов Мирвохид Ражабович	
ADVANCING SUSTAINABLE AND GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN THROUGH BILATERAL CARBON CREDITING MECHANISMS.....	133
Dilfuza Arifkhodjaeva	
Gulchekhra Nematullayeva	
Bakhtiyor Pulatov	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT XARIDLARINI TASHKIL ETISHNING AMALDAGI MEKANIZMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	141
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
O'ZBEKISTON BANLARINIGKING YASHIL BANK MAHSULOTLARI TASHKIL QILISH MEKANIZIMLARI VA ULARNING BANK IQTISODIY SAMARADORLIGINI SALBIY TA'SIR QILMAGAN HOLATDA MAHSULOTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIK TA'MINLASH YO'LLARI.....	150
Nuriddinov Murodjon Nuriddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ МАЛООБЕСПЕЧЕННЫХ СЕМЕЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	156
Асомиддинова Музайянхон Абдурахмон кизи	
AHOLI TURMUSH FAROVONLIGI VA KAMBAG'ALLIK KATEGORIYALARINING NAZARIY-METODOLOGIK EVOLYUTSIYASI HAMDA ZAMONAVIY BOSHQARUV KONSEPSIYALARI.....	164
Negmatullayeva Zarina Baxodirovna	
IQTISODIYOTDA OZIQ-OVQATNI RIVOJLANTIRISH VA QISHLOQ XO'JALIGINING ROLI.....	171
Siddiqov Zoxid Tulkunovich	

UDK: 330.338

IQTISODIYOTDA OZIQ-OVQATNI RIVOJLANTIRISH VA QISHLOQ XO'JALIGINING ROLI

Siddiqov Zoxid Tulkunovich

Toshkent davlat agrar universiteti

“Agrobiznesni boshqarish va logistika” kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Maqolada iqtisodiyotning qishloq xo'jaligi tarmog'ida olib borilayotgan islohotlar natijasida erishilayotgan yutuqlar, tarmoqqa keng joriy etilayotgan ilm-fan yutuqlari va klasterlar tomonidan qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarilishining hajmi hamda mamlakat eksportida qishloq xo'jaligi tarmog'ining mavqei oshib borayotganligi raqamlar orqali tahlil qilingan hamda fermer xo'jaliklari tomonidan yaratilgan mahsulot va qo'shilgan qiymat hajmi dinamikasi kabilar yoritib o'tilgan.

Kalit so'zlar: agrar soha, fermer xo'jaligi, dehqon xo'jaligi, aholi bandligi, klaster, eksport.

Аннотация: В статье анализируются достижения, достигнутые в результате реформ в аграрном секторе экономики, широкое внедрение научных достижений в отрасль, объем производства сельскохозяйственной продукции кластерами, повышение доли аграрного сектора в экспорте страны в цифрах, а также динамика объема продукции и добавленной стоимости, созданной фермерскими хозяйствами.

Ключевые слова: аграрный сектор, фермерское хозяйство, крестьянское хозяйство, занятость, кластер, экспорт.

Abstract: The article analyzes the achievements achieved as a result of reforms in the agricultural sector of the economy, the scientific achievements being widely introduced into the sector, the volume of agricultural production by clusters, and the increasing position of the agricultural sector in the country's exports through figures, and highlights the dynamics of the volume of products and added value created by farms.

Keywords: agricultural sector, farming, peasant farming, employment, cluster, export.

KIRISH

Qishloq xo'jaligi tarmog'i taraqqiyoti tarmoqda ekologik toza mahsulotlar yetishtirish orqali mamlakatda qayta ishlash tizimi rivojlanishiga zamin yaratadi. Bundan tashqari, qishloq aholisi uchun ish o'rinlari sonining ko'payishiga xizmat qiladi. Shulardan kelib chiqib, dunyoda hanuz davom etayotgan global iqtisodiy inqirozga bog'liq jiddiy muammolar sababli jahon bozorida yalpi talab hajmining keskin pasayib ketishi, raqobatning jiddiy ko'rsatkichlarda kuchayib borishi milliy iqtisodiyotimizni sifat jihatdan tarkibiy o'zgartirish va tarmoqlarni diversifikatsiya qilishni chuqurlashtirish, ko'p tarmoqli ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish faoliyatlarini qo'llab-quvvatlash, yangi ish o'rinlari yaratish orqali bandlikni ta'minlash, yurtimizda aholi daromadi va hayot farovonligini yaxshilashning eng samarali va tizimli yo'nalishlarini joriy qilishni taqozo etmoqda. Jahonda rivojlangan mamlakatlarni ham iqtisodiy noqulay holatlarga solib kelayotgan turli inqirozlar tufayli aholi hayot farovonligiga jiddiy salbiy ta'sirlar kuzatilayotgan davrda qishloq xo'jaligi tarmog'i taraqqiy etgan mamlakatlarda insonlar hayoti farovonlik darajasining ijobiy holati saqlanib kelinmoqda. Bu hozirgi davrda barcha mamlakatlarda qishloq xo'jaligi tarmog'ining eng muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatib beradi.

Agrar sektor O'zbekiston iqtisodiyotining eng muhim tarmoqlaridan biri bo'lib, bu yurtimiz aholisining oziq-ovqat mahsulotlari, qayta ishlash sanoati va xizmat ko'rsatish sohalari uchun xomashyo manbai bo'lish bilan birga O'zbekistonning tashqi savdo jarayonlarida eksport salohiyati barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi [1]. Aholi soni izchil o'sayotgan bugungi kunda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash dolzarb bo'lib bormoqda. Buning ustiga, global iqlim o'zgarishlari, yer va suv taqchilligi qishloq xo'jaligida yangi imkoniyatlar va innovatsion yondashuvlarni rivojlantirishga undamoqda. Shunday sharoitda ham, bu yil yurtimizda 9 million tonna don, 3 million tonnadan ortiq paxta, 16 million tonnadan ziyod sabzavot va poliz, 5 million tonna meva va uzum, 4 million tonna kartoshka, 15 million tonnadan ko'p go'sht va sut yetishtirildi. Oziq-ovqat sanoati bo'yicha 343 ta loyiha ishga tushirildi.

Shu bilan birga, mahalliyashtirish bo'yicha mavjud imkoniyatlardan yanada samarali foydalanish istiqbollari keng. Ayniqsa, non, sut, go'sht, o'simlik yog'i, qandolat va salqin ichimliklar ishlab chiqarishni oshirish uchun qulay sharoitlar yaratilmoqda. So'nggi yillarda qandolat mahsulotlari eksporti 4 karra oshib, 13 million dollarga yetgan. Xomashyo, qadoqlash va etiketkalash mahsulotlari to'g'ridan to'g'ri olib kelinib, tannarx 20 foizga kamaygani tufayli raqobatdoshlik ancha oshgan. Bu imtiyozlar muddati 2025-yil 1-yanvarda tugaydi. Ishlab chiqarishni yanada rivojlantirish maqsadida mazkur muddatni yana 2 yilga uzaytirish taklifi ko'rib chiqilmoqda. Yog'-moy sanoatida 408 ta korxona ochilgan. Yurtimizda xomashyo ta'minotini yanada yaxshilash orqali ularning ishlab chiqarish quvvatlaridan to'liq foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda. Yog'-moy eksportiga ruxsat berilsa, ishlab chiqarish 120 ming tonnaga oshib, 240 ming tonna ozuqa yem tayyorlanishi hisob-kitob qilingan [6].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bu sohada olimlardan Adamchuk V.V., Blyaxman A.S., Kuzmin S.A., Maslova I.S., Odegov Yu.G., Pavlenkov V.A., Romashov O.V., Rudenko G.G., Slezinger G.E., A. Kibanov, A. Kotlyar, G. Avagyan, V. Plaksya, D. Markovich va boshqalar munosib hissa qo'shganlar. Bu muammolarni o'rganishga O'zbekistonlik olimlardan Q. Abdurahmonov, R. Ubaydullayeva, S. Abdullayev, Sh. Zaynutdinov, B. Murtazayev, N. To'xliyev, X. Abulqosimov, D. Rahimova, O. Ata-Mirzayev, U. S. Muxitdinova, U. P. Umurzaqov, Sh. Xolmo'minov, D. Ortiqova va boshqa olimlarning ilmiy ishlari bag'ishlangan. Bu ilmiy izlanishlarda qishloq xo'jaligi tarmog'i taraqqiyoti tarmoqda ekologik toza mahsulotlar yetishtirish orqali mamlakatda qayta ishlash tizimi rivojlanishiga zamin yaratadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mamlakatimizda qishloq xo'jaligi tarmog'ida fermer xo'jaliklari, dehqon (shaxsiy yordamchi) xo'jaliklari hamda qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi korxonalar faoliyat yuritadi.

Tadqiqotlar qishloq xo'jaligining paxtachilik, donchilik, meva-uzumchilik, sabzavot-polizchilik, chorvachilik, veterinariya va boshqa sohalarini yanada rivojlantirishga, yer, suv, mineral o'g'it va boshqa moddiy-texnika resurslaridan samarali foydalanish usullarini ishlab chiqish, tuproq unumdorligini saqlash va oshirish, agrar sohada islohotlarni chuqurlashtirish, fermer xo'jaliklarining ishlab chiqarish va iqtisodiy ko'rsatkichlarini yaxshilash kabi muhim masalalar yechimiga qaratilgan.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 5-martdagi 1-sonli majlisi bayoni asosida 2020-yilning 10–12-may kunlari «O'zbekspomarkaz»da o'tkazilgan "Innovatsion g'oyalar, texnologiyalar va loyihalar X Respublika yarmarkasi"da tizimdagi muassasalar olimlari tomonidan yaratilgan 95 ta ishlanma namoyish etildi va tizimdagi 15 ta ilmiy-tadqiqot va oliy ta'lim muassasalari bilan fermer xo'jaliklari va boshqa buyurtmachilar o'rtasida 250 dan ortiq, jami 3,7 mlrd so'mlik o'zaro manfaatli shartnomalar imzolangan.

TAHLIL VA NATIJALAR

2023-yil yakunlariga ko'ra, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaliklari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot (xizmat)larning umumiy hajmi 317 781,6 mlrd so'mni tashkil qilgan. 2019-yil yakunlariga ko'ra, qishloq xo'jaligi YalIM tarkibida 19,7 foizni tashkil qilgan bo'lsa, 2023-yil ushbu ko'rsatkich 26,9 foizni tashkil qilib, YalIMning mutlaq o'sish sur'atiga ta'siri 1,1 f. p. ni tashkil qilgan.

Agrar tarmoqning bunday o'sish sur'atlariga erishishida, asosan, go'sht (104,8 %), sabzavot (104,1 %), kartoshka (104,7 %), uzum (105,5 %), ovlangan baliq (120,7 %)larning o'sish sur'atlari ijobiy ta'sir qilganligini ko'rish mumkin. Hududlar kesimida eng yuqori ulush Jizzax viloyatida (53,4 %), eng kam ulush Navoiy viloyatida (15,0 %) kuzatilgan.

Quyidagi 1-jadvalda mamlakatimiz qishloq xo'jaligida yaratilgan mahsulot va ekin maydonlarining yillar davomida o'zgarishi keltirilgan (1-jadval):

1-jadval
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligida yaratilgan mahsulot
va ekin maydonlarining yillar davomida o'zgarishi¹ [3]

Ko'rsatkichlar	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.	2023-y.	2024-y.
Ekin maydoni, ming gektar	3778,3	3647,5	3708,4	3694,2	3396,1	3260,7
Qishloq xo'jaligi mahsuloti, joriy narxda, mlrd. so'm	1387,2	5978,3	30856,7	99604,6	250250,6	303415,5

1 Manba: Muallif ishlanmasi.

1-jadvalda ekin maydonlari bilan yetishtirilgan mahsulot hajmi o'zgarishi keltirilgan bo'lib, unda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish yillar davomida o'sganligi va ekin maydonlari kamayib borganligini kuzatish mumkin. 2024-yil yakunlariga ko'ra, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasi tarmoq tarkibida 96,7 %ni tashkil qilgan bo'lib, bu hududlar kesimida yuqori ulush Jizzax (99,1 %), Qashqadaryo (99,1 %), Buxoro (98,1 %) hamda Xorazm (98,1 %) viloyatlariga to'g'ri kelishini ko'rish mumkin.

Quyidagi 2-jadvalda O'zbekiston hududlari miqyosida qishloq xo'jaligi mahsulotlarining o'tgan yilga nisbatan o'sish dinamikasi keltirilgan (2-jadval):

2-jadval
O'zbekiston Respublikasi hududlari miqyosida qishloq
xo'jaligi mahsulotlarining o'tgan yilga nisbatan o'sish dinamikasi² (foizda) [2]

Hududlar	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.	2023-y.	2024-y.
Jami	103,1	105,4	106,3	106,1	102,7	103,9
Qoraqalpog'iston Resp.	65,6	104,6	121,3	109,8	102,3	104,2
Andijon viloyati	110,2	104,7	108,0	106,3	101,1	104,5
Buxoro viloyati	106,3	109,2	107,6	107,1	101,9	104,7
Jizzax viloyati	100,1	104	106,4	106,7	102,7	104,2
Qashqadaryo viloyati	89,4	109,6	107,0	106,1	103,7	101,3
Navoiy viloyati	105,0	107,5	105,9	106,6	103,3	104,4
Namangan viloyati	111,5	103,1	105,8	106,3	104,0	107,0
Samarqand viloyati	104,8	103,9	107,0	107,1	102,5	103,1
Surxondaryo viloyati	106,7	100,5	105,2	106,3	105,3	104,2
Sirdaryo viloyati	101,9	112,9	105,6	105,5	101,8	103,8
Toshkent viloyati	114,9	103,8	102,9	103,3	100,1	104,1
Farg'ona viloyati	113,5	107,2	106,1	105,7	104,9	103,2
Xorazm viloyati	82,8	103,2	102,5	105,5	101,7	102,9

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda dehqonchilik 49,9 foiz, chorvachilik 50,1 foiz ulushni tashkil qilgan. Bunda Andijon viloyatida dehqonchilik mahsulotlarini yetishtirish eng yuqori ulush (61,9 %, 38,1 %)ga ega bo'lgan bo'lsa, Navoiy viloyati eng kam ulushga (34,2 %, 65,8 %) ega bo'lganligini ko'rish mumkin.

Mamlakatimizda yetishtirilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlarining xo'jalik toifalari dehqon (shaxsiy yordamchi) xo'jaliklar ulushi (65,9 %), fermer xo'jaliklari ulushi (29,3 %), qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar ulushi (4,8 %) ko'rinishida taqsimlangan (3-jadval).

3-jadval
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligida yetishtirilgan mahsulotlar dinamikasi, ming tonnada³ [3]

Mahsulot turi	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.	2023-y.	2024-y.
Don va dukkakli ekinlar	4 101,4	6 540,9	7 504,3	8 173,5	7 636,0	7 634,6
Kartoshka	731,1	924,2	1 694,8	2 586,8	3 143,8	3 285,6
Sabzavotlar – jami	2 644,7	3 517,5	6 262,4	9 390,0	10 431,4	10 850,2
Oziqbop poliz	451,4	615,3	1 182,4	1 853,6	2 134,4	2 285,3
Meva va rezavorlar	790,9	949,3	1 676,3	2 467,9	2 812,6	2 852,6
Uzum	624,2	641,6	979,3	1 518,2	1 606,9	1 695,3
So'yish uchun mol vaparranda (tirik vaznda)	841,8	1 061,5	1 461,4	2 033,4	2 519,6	2 635,1
Sut	3 632,5	4 554,9	6 169,0	9 027,8	10 976,9	11 274,2
Olingan tuxum, mln. dona	1 254,4	1 966,7	3 061,2	5 535,4	7 781,2	7 788,4
Asal, tonna	2 685,0	2 115,7	3 171,9	10157,0	13 357,8	14 066,9
Pilla, tonna	16479,0	16211,0	25 151,8	26293,0	20 941,9	22 769,9

2 Manba: Muallif ishlanmasi.

3 Manba: Muallif ishlanmasi.

Yuqoridagi 3-jadval ma'lumotlaridan mamlakatimizda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish yillar davomida o'sish tendensiyasiga ega bo'lganligini ko'rish mumkin. Mamlakatimizda iqtisodiyotning haqiqiy "drayveri" bo'lgan agrar sohada iqtisodiyotda band ishchi kuchining qariyb 27 foizi (2020-yil) faoliyat yuritadi va yalpi ichki mahsulotning 25 foizi (2021-yil) mazkur sektor hissasiga to'g'ri keladi.

Respublikamizda 2021-yilda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi joriy baholarda 303,4 trln so'mni tashkil etib, o'sish sur'ati 2020-yilga nisbatan 103,9 foizga teng bo'lgan. O'zbekistonda 2019-yilda YalMning 26,9 foizi qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligida yaratilgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 25,0 foizni tashkil etib, iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida yaratilayotgan qo'shilgan qiymatning jadal sur'atlarda ortayotganini ko'rsatadi. Shu davrda YalM hajmi 1,91 martaga ko'paygani holda agrar sohada yaratilgan yalpi qo'shilgan qiymat (YaQQ) 1,62 martaga o'sib, YalMning ilgari o'sish koeffitsiyenti 1,179 martani yoki 117,9 foizni (1,91:1,62) tashkil etgan. Respublikamizda 2019–2024-yillar mobaynida ishlab chiqarilgan mahsulot hajmining qo'shimcha o'sish sur'ati qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligida 61,9 foizga, qishloq xo'jaligida esa 62,3 foizga teng bo'lib, uning hissasi agrar soha mahsulotida 94,2–96,6 foizni tashkil etmoqda. Tahlil amalga oshirilayotgan davrlarda fermer xo'jaliklari tomonidan ishlab chiqarilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi 33,7 foizga (74 946,1:56 060,7) ko'payib, 2024-yilda joriy baholarda 88 900,7 mlrd so'mni yoki barcha toifadagi xo'jaliklardagi hissasi 29,3 foizni tashkil etgan. Ushbu ko'rsatkich 2019-yilga nisbatan 7 foiz bandga o'zgargan bo'lib, fermer xo'jaliklarining ko'p tarmoqli sohaga aylanishi natijasida ular tomonidan qayta ishlangan sanoat xarakteridagi mahsulotlar hajmining ko'payishi bilan izohlash mumkin (4-jadval).

4-jadval
O'zbekiston Respublikasida fermer xo'jaliklari tomonidan
yaratilgan mahsulot va qo'shilgan qiymat hajmi dinamikasi⁴

Yillar	Fermer xo'jaliklari mahsuloti xajmi, mlrd. so'm		Qishloq xo'jaligi mahsulotida fermer xo'jaliklari hissasi, %	Qishloq xo'jaligida yaratilgan qo'shilgan qiymat, mlrd. so'm		Fermer xo'jaliklarida yaratilgan qo'shilgan qiymat, mlrd. so'm	
	Joriy narxda	2020-yil narxida		Joriy narxda	2020-yil narxida	Joriy narxda	2020-yil narxida
2013	11201,0	56060,7	36,3	20018,7	92580,6	7266,8	32398,2
2014	15714,2	57854,6	34,7	28880,4	98320,6	10021,5	33435,0
2015	18397,5	61441,6	33,0	35180,9	105399,7	11609,7	35508,0
2016	21325,7	64145,0	32,1	40803,4	112356,0	13097,9	37070,3
2017	24620,1	66197,7	30,1	51522,3	119434,5	15508,2	38256,6
2018	30620,8	68514,6	30,7	62351,8	126720,0	19142,0	39595,5
2019	34271,5	70227,4	29,7	72236,2	134703,3	21454,2	40585,4
2020	43358,1	64960,3	29,3	87344,5	136050,4	25591,9	37541,5
2021	48667,0	60478,1	26,0	109227,9	136322,5	28399,2	34951,2
2022	60394,7	66828,3	27,9	125615,8	140821,1	35046,8	38621,0
2023	70570,7	70570,7	28,2	144623,3	144623,3	40783,8	40783,8
2024	88900,7	74946,1	29,3	174709,6	149829,7	51015,2	42823,0

Qishloq xo'jaligi aholining oziq-ovqat mahsulotlariga, qayta ishlash sanoatini esa xomashyoga bo'lgan talabini qondirish bilan birga, respublikamiz eksport salohiyatini mustahkamlashning istiqbolli manbalaridan biri sanaladi. Respublikamizda meva-sabzavot mahsulotlari eksporti (2023-yil) jami eksportga nisbatan 6,7 foizni tashkil etgan. Hisob-kitoblarga ko'ra, bir gektar maydonda yetishtirilgan paxta xomashyosiga nisbatan uzumdan 7 barobar, gilosdan 6 barobar, yong'oqdan 5 barobar ko'p daromad olish imkoniyati mavjud.

Qayd qilish joizki, bugungi kunda qishloq xo'jaligi bazasi yuqori qiymatli meva-sabzavot ekinlarini ko'paytirish orqali diversifikatsiya qilinmoqda. Ushbu ekinlar ko'proq foyda keltirishi bilan birga, yaxshi haq to'lanadigan mavsumiy ish manbai hamdir. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini eksport qilish hajmi 2023-yilda 2021-

4 Manba: Muallif ishlanmasi.

yilga nisbatan 1,8 martaga oshib, 1 mlrd dollarni tashkil etdi. Eksport geografiyasi esa 43 tadan 77 davlatga ko'paydi.

O'zbekiston qishloq xo'jaligida agrosanoat klasterlari: paxta-to'qimachilik klasteri, meva-sabzavot klasteri, chorvachilik klasteri, g'allachilik klasteri, sholichilik klasteri va pillachilik klasteri usullarida amaliyotga joriy etilmoqda. Jumladan, bugungi kunga kelib, "mamlakatimizda 97 ta paxta-to'qimachilik, 149 ta meva-sabzavotchilik, 65 ta g'allachilik, 35 ta sholichilik va 7 ta dorivor o'simliklar yetishtirishga ixtisoslashgan klasterlar va 11 ta paxta-to'qimachilik kooperatsiyalari faoliyat yuritmoqda. Shuningdek, qoramolchilik yo'nalishida 34 ta, parrandachilik bo'yicha 10 ta, baliqchilik tarmog'ida 36 ta, asalarichilik yo'nalishida 15 ta fermer xo'jaligida klaster usulida mahsulot yetishtirish yo'lga qo'yildi. Shu bilan birga, keyingi ikki yilda respublikada pillachilik sohasida 62 ta klaster ishga tushirilib, ular tomonidan 600 milliard so'mga yaqin mahsulot ishlab chiqarildi.

Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash maqsadida paxta va g'alla maydonlari qisqartirilib, yangi intensiv bog' va tokzorlar barpo etildi, sabzavot va poliz ekinlari qo'shimcha ekildi. Bunday keng ko'lamli islohotlar bugunga kelib o'z mevasini bermoqda. 2024-yilda 2023-yilga nisbatan poliz mahsulotlari 6,9 foiz, kartoshka 4,7 foiz, sabzavotlar 4,1 foiz, meva va rezavorlar 1,4 foiz, uzum 5,5 foiz ko'p yetishtirildi.

Agrar sohada yaqin kelajak va istiqbolda amalga oshiriladigan dasturiy vazifalarni o'zida mujassam etgan O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi qabul qilinishi mamlakatimiz agrar va oziq-ovqat sanoati ravnaqida o'ziga xos yangi solnoma ochdi. Agrar sektorda mahsulot ishlab chiqarishning o'sish sur'ati 2023-yilga qaraganda 2024-yilda 1,1 foiz bandga jadallashgan yoki 1,011 martaga tezlashib, 4,0 foizni tashkil etgani holda, joriy narxda 317,8 trln so'mlik mahsulot ishlab chiqarilgan. Natijada mamlakat yalpi qo'shilgan qiymatining 26,9 foizi muayyan sohada yaratilgan.

O'zbekistonda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish sohasidagi iqtisodiy islohotlar tufayli aniq-ravshan siljishlarga erishilib, qishloqda ko'p ukladli xo'jalik shakllandi. Qishloq xo'jaligi faoliyatini rivojlantirish ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklari faoliyati bilan bog'liqligini inobatga olib, mamlakatimizda klasterlar faoliyatini ham rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi (5-jadval).

5-jadval

O'zbekiston Respublikasi meva-sabzavot klasterlarida yetishtirilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari, tonna⁵ [2]

№	Hududlar	Yetishtirilgan jami hosil, tonna	Shundan					
			Ichki iste'mol uchun	Salmog'i, %	Qayta ishlash uchun	Salmog'i, %	Eksport uchun	Salmog'i, %
1.	Samarqand viloyati	317699	68337	21,5	199105	62,7	50257	15,8
2.	Andijon viloyati	236442	202735	85,7	6101	2,6	27606	11,7
3.	Toshkent viloyati	206722	85640	41,4	78042	37,8	43040	20,8
4.	Farg'ona viloyati	170714	99636	58,4	19755	11,6	51323	30,1
5.	Namangan viloyati	142019	42412	29,9	92642	65,2	6965	4,9
6.	Sirdaryo viloyati	38717	16198	41,8	8141	21,0	14378	37,1
7.	Jizzax viloyati	32777	29141	88,9	1924	5,9	1712	5,2
8.	Xorazm viloyati	26780	1900	7,1	13800	51,5	11080	41,4
9.	Buxoro viloyati	19450	1300	6,7	12700	65,3	5450	28,0
10.	Navoiy viloyati	16536	8930	54,0	5546	33,5	2060	12,5
11.	Surxondaryo viloyati	16506	5996	26,3	630	3,8	9880	59,9
12.	Qoraqalpog'iston R.	15602	2600	16,7	200	1,3	12802	82,1
13.	Qashqadaryo viloyati	11390	1655	14,5	4120	36,2	5615	49,3
Jami		1251354	566480	45,3	442706	35,4	242168	19,4

Yuqoridagi 5-jadvalga ko'ra, viloyatlar kesimida meva-sabzavotchilik rivojlangan hududlarda meva-sabzavot maydonlarining klasterlar bilan qamrab olinishi 20,4–62,1 foizni tashkil etadi.

5 Manba: Muallif ishlanmasi.

Respublikamizda 2020-yilda yetishtirilgan 1 mln 251 ming 354 tonna meva-sabzavot mahsulotining 45,5 foizi ichki iste'mol bozoriga, 35,4 foizi qayta ishlashga yo'naltirilgan va 19,4 foizi eksport qilingan.

Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda O'zbekiston qiymati 1,0 mlrd AQSh dollariga teng bo'lgan 1,5 mln tonna meva va sabzavotlar eksport qilgan. Meva-sabzavot mahsulotlari eksporti Rossiya Federatsiyasi (255,4 mln AQSh dollari), Qozog'iston (251,4 mln AQSh dollari), Qirg'iziston (181,1 mln AQSh dollari) va Pokiston (75,5 mln AQSh dollari) davlatlari hissasiga to'g'ri keldi. Samarqand viloyatida 2022-yilda 113,8 mln AQSh dollariga teng 144,4 ming tonnadan ziyod meva-sabzavot eksport qilindi. 2021-yilning mos davriga nisbatan eksport hajmi 46,7 mln AQSh dollariga o'zgarib, hududda meva-sabzavot mahsulotlarini eksport qilish salohiyati yuqori ekanligini ko'rsatdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston iqtisodiyotida qishloq xo'jaligi tarmog'i haqiqiy ma'nodagi drayver hisoblanib, mazkur tarmoqning hozirgi kundagi ahamiyati yanada ortib bormoqda. Ayniqsa, so'nggi yillardagi pandemiya bilan bog'liq holatlar sifatli oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabni yanada oshirdi. Shu ma'noda, mamlakatimizda agrar sohada bir qator ijobiy islohotlarni amalga oshirish, aholiga yetkazib berilayotgan oziq-ovqat mahsulotlari salmog'ini oshirish va ularni sifat jihatidan yanada takomillashtirish maqsadida, sohada ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, yer va suv munosabatlarini takomillashtirish, qulay agrobiznes muhitini va yuqori qo'shilgan qiymat zanjirini yaratish, kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash, sohaga bozor mexanizmlarini, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, shuningdek, ilm-fan yutuqlaridan samarali foydalanish kabi ishlarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, istiqbolda qishloq xo'jaligi tarmog'ida tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda quyidagi omillarga e'tibor qaratish muhim: maqsadli dasturlarni amalga oshirish; yangi xo'jalik yurituvchi subyektlarni barpo etish; tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni o'zlashtirish; qayta ishlash sohasida yangi korxonalar tashkil etish hamda bozorni mahalliy qishloq xo'jaligi mahsulotlari bilan ta'minlash; ishlab chiqarilayotgan qishloq xo'jaligi mahsulotlarini xorijiy davlatlarga eksport qilish ko'lamini kengaytirish va boshqalar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston qishloq xo'jaligi xodimlariga. Prezident Shavkat Mirziyoevning O'zbekiston qishloq xo'jaligi xodimlariga bayram tabrigi <https://president.uz/uz/lists/view/4009.2>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 11-dekabrda "Meva-sabzavotchilik va uzumchilik tarmog'ini yanada rivojlantirish, sohada qo'shilgan qiymat zanjirini yaratishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4549-son qarori // URL: <https://lex.uz/ru/docs/-4641164>

3. Muxitdinova U.S. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida meva-sabzavotchilik mahsulotlari bozorini rivojlantirish yo'nalishlari. Iqt.fan.dok.ilm.dar.olish uchun yozilgan dis.avtoref. – T.: 2020. – 36 b.

4. I.B.Rustamova, M.M.Babadjanova, A.E.Primov, S.N.Normurodov, Atrof-muhit iqtisodiyoti, Darslik, O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2023-yil 17-iyuldagi 314-sonli buyrug'i bilan nashr etishga ruhsat berildi. 2025-yil, 320 – bet.

5. Умурзаков У.П. Пути повышения эффективности использования ресурсного потенциала аграрного сектора экономики (на материалах Республики Узбекистан). Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора экономических наук. Ташкент: – 2023. – 43 б.

6. Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li, Iqlim o'zgarishlari va xavf omillari sharoitida agrar biznesda xarajatlar tahlili va xatarlarni boshqarish, Yashil iqtisodiyot & taraqqiyot ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal 2026-yil, yanvar. № 1-son, <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>, 1383-1386 betlar.

7. Akmal Durmanov, Zaxid Siddikov, Sarvar Normurodov, Isfandiyor Sayfiddinov, Dildora Iskandarova, Suriya Turaeva, Strategic innovations in the organizational and economic framework of greenhouse enterprises, Digital Technologies in Agriculture of the Russian Federation and the World Community - Stavropol State Agrarian University, Stavropol, Russian Federation, AIP Conf. Proc. 3399, 130005-1–130005-11; <https://doi.org/10.1063/5.0318706> Published under an exclusive license by AIP Publishing. 978-0-7354-5295-4/\$30.00, February 12 2026, https://www.researchgate.net/publication/400737510_Strategic_innovations_in_the_organizational_and_economic_framework_of_greenhouse_enterprises, 130005-1-130005-11 pages.

8. www.stat.uz.

9. Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li, Qishloq xo'jaligida oziq-ovqat sanoati korxonalarida zamonaviy boshqaruv, Muhandislik va iqtisodiyot ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal, 2026-yil, mart. № 3-son, 42-47 betlar.

10. <https://uzdaily.uz/uz/ozbekiston-prezidentiga-2025-yil-uchun-oziq-ovqat-sanoatini-rivojlantirish-rejalari-taqdim-etildi/>

11. Normurodov Sarvar Norboy o'g'li, Qishloq xo'jaligida ishlab chiqarishni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribalari, "Yashil iqtisodiyotga o'tish va ekologik barqaror rivojlanish bosqichlarida ilg'or muhandislik maktablarini shakllantirishning muammo va yechimlari" Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi 2025-yil 3-dekabr, "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" ijtimoiy – iqtisodiy, siyosiy, ilmiy – ommabop jurnal 10-maxsus son, <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>, 69-71 betlar.

12. Safarov Asqarbek Asadullayevich, Kasimov Botir Sadriddinovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li, Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsion yondashuvlar, Agrobiznes, fan va texnologiyalar ilmiy-amaliy elektron jurnal, №10/[10]-son 2025, <https://agrobiznesjournal.uz/uz>, 93-100 betlar.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>